

Recentný vývoj v charakteristike pojmu spotrebiteľ

Recent Development in Characteristics of the Concept of Consumer

Karin Raková

Abstract: *The presented paper deals with the definition of the concept of consumer within the legislation of the Slovak Republic. In order to understand the meaning of that concept, it is necessary to follow its definition applied in the legal acts of the European Union and in the case law of the Court of Justice of the European Union which in the light of the harmonizing commitments limit the scope of the national legislator by national definition of the term of consumer. As regards the definition of the term of consumer, in the current legal order of the Slovak Republic it is identical with the definition of the term of consumer as defined in the European Union law. However, the anticipating legislative changes may affect this conformity.*

Key Words: *Consumer Law; European Union Law; Consumer; Consumer Protection; Natural Person; Entrepreneur; Business Activities; the European Union; the Czech Republic; the Slovak Republic.*

Abstrakt: *Predložený príspevok sa zaoberá vymedzením pojmu spotrebiteľ v legislatíve v podmienkach Slovenskej republiky. Pre pochopenie podstaty daného pojmu je významné vychádzať z jeho definície v právnych aktoch Európskej únie a judikatúre Súdneho dvora Európskej únie, ktoré z hľadiska harmonizačných záväzkov limitujú možnosti vnútroštátneho zákonodarcu pri vnútroštátnej definícii pojmu spotrebiteľ. Pokiaľ ide o definíciu pojmu spotrebiteľ, v aktuálnom právnom poriadku Slovenskej republiky je identická s definíciou pojmu spotrebiteľ tak, ako je vymedzená v práve Európskej únie. Pripravované legislatívne úpravy však môžu uvedený súlad narušiť.*

Kľúčové slová: *Spotrebiteľské právo; právo Európskej únie; spotrebiteľ; ochrana spotrebiteľa; fyzická osoba; podnikateľ; podnikanie; Európska únia; Česká republika; Slovenská republika.*

Úvod

Všeobecne možno konštatovať, že právo ochrany spotrebiteľa v Slovenskej republike upravuje spoločenské vzťahy, ktorých predmetom je ochrana spotrebiteľa. Tvoria ho rovnako právne normy práva verejného, ako aj právne normy práva súkromného. Má tak prierezový charakter, ktorý je výrazne determinovaný právom Európskej únie. Ochrana spotrebiteľa totiž spadá do rámca spoločných právomocí Európskej únie podľa článku 4 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, čiže do rámca takej právomoci Európskej únie, ktorú Európska únia vykonáva spoločne s jej členskými štátmi. Výkon takejto právomoci sa podľa článku 5 ods. 1 v spojení s článkom 5 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii spravuje s plným uplatnením zásady subsidiarity, popri uplatnení zásady proporcionality.

Ochrana spotrebiteľa úzko súvisí so spotrebiteľskými zmluvami. Právo Európskej únie všeobecnú definíciu spotrebiteľskej zmluvy nepozná. Vnútroštátny právny poriadok Slovenskej republiky obsahuje všeobecnú definíciu spotrebiteľskej zmluvy v § 52 ods. 1 Zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“), pričom nevyhnutnosť zavedenia predmetnej definície vyplynula z implementácie Smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách v platnom znení¹ (ďalej len „Smernica 93/13/EHS“). Spotrebiteľskou zmluvou je tak podľa právneho poriadku Slovenskej republiky každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ktorú uzatvára dodávateľ a spotrebiteľ. Z uvedenej definície vyplýva, že rozhodujúcim kritériom pre určenie, či určitá zmluva spravujúca sa právom Slovenskej republiky je spotrebiteľskou zmluvou, je iba skutočnosť, či jej zmluvnou stranou je osoba, ktorá má postavenie spotrebiteľa, a tiež osoba, ktorá má postavenie dodávateľa, alebo nie. Spotrebiteľskú zmluvu rozhodovacia prax všeobecných súdov Slovenskej republiky nepovažuje za samostatný typ zmluvy, ale považuje ju za druh zmluvy.² Ak teda určitá zmluva bola uzatvorená spotrebiteľom a dodávateľom, potom je spotrebiteľskou zmluvou. Pre zistenie, či určitá osoba je spotrebiteľom, je nevyhnutné daný pojem vymedziť jednoznačne. Z dostupných prameňov sme však zistili, že to nie je pravidlom.

¹ Bližšie pozri Ú.v. ES L 95, 21. 4. 1993, s. 29-34.

² Bližšie pozri napríklad *Uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5Co/140/2010-67* [2010-04-30].

Pojem spotrebiteľ v právnych aktoch Európskej únie

Ochrana spotrebiteľa vychádza z princípu ochrany slabšej zmluvnej strany, ktorý predstavuje osobitný inštitút zásahu do zmluvnej autonómie, ktorá je jedným zo základných princípov súkromného práva. Jedným zo základných princípov súkromného práva je súčasne aj ochrana autonómie vôle zmluvných strán, ktorá vychádza z princípu rovnosti zmluvných strán a z princípu zmluvnej slobody. V prípade ochrany spotrebiteľa sa teda v súkromnom práve stretávame s určitým druhom vnútorného rozporu, ktorý je na jednej strane založený na princípe slobody a na druhej strane zase na princípe ochrany slabšej zmluvnej strany.

I keď je pojem slabšej zmluvnej strany v odbornej literatúre a recitáloch právnych aktov Európskej únie často používaný,³ absentuje jeho presná definícia. Podľa nášho názoru, za slabšiu stranu je možné považovať fyzickú osobu, ktorá je oproti druhej zmluvnej strane v určitej nevýhode; v prípade zmluvného kontraktu sa takáto nevýhoda môže prejavovať nedostatkom informácií, v konaní pod určitým tlakom či nedostatkom vzdelania. V prípade spotrebiteľských zmlúv sa za slabšiu zmluvnú stranu považuje spotrebiteľ.

Právo Európskej únie neobsahuje generálnu definíciu spotrebiteľa, hoci pojem spotrebiteľ má v primárnom práve Európskej únie svoje pevné miesto.⁴ V sekundárnom práve Európskej únie sa pritom vyskytuje pluralita definícií legálnych pojmov spotrebiteľ.

Pojem spotrebiteľ je napríklad upravený v článku 2 písm. b) Smernice 93/13/EHS tak, že znamená „... akúkoľvek fyzickú osobu, ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici koná s cieľom nevzťahujúcim sa k jeho obchodom, podnikaniu alebo povolaniu“.

Podľa článku 2 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ z 25. októbra 2011 o právach spotrebiteľov, ktorou sa mení a dopĺňa

³ Bližšie pozri napríklad LAŽÍKOVÁ, J. *Riešenie spotrebiteľských sporov v práve EÚ*. 1. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018, s. 53. ISBN 978-80-8168-818-8; ONDŘEJ, J. et al. *Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele: Ekonomické, právní a sociální aspekty*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3. ISBN 978-80-7400-446-9; WILLETT, Ch. *Fairness in Consumer Contracts: The Case of Unfair Terms*. 1st ed. Aldershot: Ashgate, 2007, s. 33. ISBN 978-1-84014-492-5; recitál 18 Preambuly Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (prepracované znenie) v platnom znení. Ú.v. EÚ L 351, 20. 12. 2012, s. 1-32.

⁴ Bližšie pozri napríklad *Zmluvu o fungovaní Európskej únie* – články 4, 11, 39, 40, 101, 102, 107, 114, 169 (Hlava XV) a *Chartu základných práv Európskej únie* – článok 38.

Smernica Rady 93/13/EHS a Smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES a ktorou sa zrušuje Smernica Rady 85/577/EHS a Smernica Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES v platnom znení⁵ (ďalej len „Smernica 2011/83/EÚ“), „... „spotrebiteľ“ je akákoľvek fyzická osoba, ktorá v zmluvách, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, koná na účely, ktoré sa netýkajú jej obchodnej ani podnikateľskej činnosti, remesla ani povolania“.

Podľa článku 2 písm. a) Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/29/ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu, a ktorou sa mení a dopĺňa Smernica Rady 84/450/EHS, Smernice Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 v platnom znení⁶ (ďalej len „Smernica o nekalých obchodných praktikách“), „... „spotrebiteľ“ je akákoľvek fyzická osoba, ktorá v rámci obchodných praktík, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, koná na účely spadajúce mimo rámca jej obchodnej, podnikateľskej, remeselnej alebo profesijnej činnosti“.

Odobne podľa článku 3 písm. a) Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení Smernice Rady 87/102/EHS v platnom znení⁷ (ďalej len „Smernica 2008/48/ES“), „... „spotrebiteľ“ je fyzická osoba, ktorá pri transakciách, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, koná s cieľom, ktorý nesúvisí s jej obchodnou, podnikateľskou ani profesijnou činnosťou“.

Pri vyššie uvedených vymedzeniach sú evidentné terminologické odchýlky vo funkčnom vymedzení spotrebiteľa, teda vo vymedzení za pomoci aktivít, ktorých konanie zo strany určitej osoby takúto osobu vylučuje z pod pojmu spotrebiteľ. V sekundárnom práve Európskej únie sú však terminologické odchýlky prítomné tiež pri osobnom kritériu, teda vo vymedzení, ktorá presne konkrétna osoba môže byť spotrebiteľom, najmä či len fyzická osoba, alebo i právnická osoba.

Nejasnosť v osobnom kritériu vymedzenia pojmu spotrebiteľ napríklad doposiaľ neodstraňuje ani Nariadenie Brusel I (2012),⁸ ktoré v člán-

⁵ Bližšie pozri Ú.v. EÚ L 304, 22. 11. 2011, s. 64-88.

⁶ Bližšie pozri Ú.v. EÚ L 149, 11. 6. 2005, s. 22-39.

⁷ Bližšie pozri Ú.v. EÚ L 133, 22. 5. 2008, s. 66-92.

⁸ Bližšie pozri Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (prepracované znenie) v platnom znení. Ú.v. EÚ L 351, 20. 12. 2012, s. 1-32.

ku 17 právomoc vo veciach spotrebiteľských zmlúv určuje za použitia iba funkčného kritéria: „Vo veciach týkajúcich sa zmluvy uzavretej spotrebiteľom na účely, ktoré nie je možné považovať za súčasť jeho podnikania alebo povolania, sa právomoc určí...“.⁹

Uvedená nejasnosť bola v minulosti zvýraznená o to viac, keď toho času platná, no v súčasnosti už zrušená Smernica Rady z 13. júna 1990 o balíku cestovných, dovolenkových a výletných služieb¹⁰ definovala spotrebiteľa nasledovne: „Pojem „spotrebiteľ“ označuje osobu, ktorá prijíma alebo odsúhlasuje prijatie balíka služieb („hlavná zmluvná strana“), alebo akúkoľvek osobu, v zastúpení ktorej hlavná zmluvná strana odsúhlasuje predaj balíka služieb („ďalší príjemcovia“), alebo akúkoľvek osobu, na ktorú hlavná zmluvná strana alebo akýkoľvek z ďalších príjemcov prenáša balík služieb („príjemca služieb“)“. Konkrétna nejasnosť bola napokon odstránená Smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2302 z 25. novembra 2015 o balíkoch cestovných služieb a spojených cestovných službách, ktorou sa mení Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 a Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ a ktorou sa zrušuje Smernica Rady 90/314/EHS, ktorá v rozsahu svojej pôsobnosti upustila od používania pojmu spotrebiteľ a nahradila ho vhodnejším pojmom cestujúci.

V zmienených súvislostiach je potrebné zdôrazniť, že otázka osobného kritéria, vymedzujúceho spotrebiteľa v práve Európskej únie, bola zásadnou najmä v minulosti, v časoch ešte pred tým, než Súdny dvor Európskej únie začal postupne objasňovať jednotlivé odchylné definície pojmu spotrebiteľ. Hoci je teda pojem spotrebiteľ definovaný v práve Európskej únie terminologicky nejednotne, tieto definície sa viac, či menej v podstatných častiach podobajú, a zhrňujúco je preto možné konštatovať, že pod pojmom „spotrebiteľ“ právo Európskej únie vníma práve takú fyzickú osobu, ktorá koná mimo svojho predmetu podnikania.

Spotrebiteľ v judikatúre Európskej únie

Do uvedených definičných znakov pojmu spotrebiteľ postupne „vnášal svetlo“ svojou rozhodovacou praxou Súdny dvor Európskej únie, v rámci objasňovania obsahu príslušných právnych noriem práva Európskej únie.

⁹ Obdobne pozri aj článok 6 ods. 2 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 z 12. decembra 2006, ktorým sa zavádza európske konanie o platobnom rozkaze v platnom znení. Ú.v. EÚ L 399, 30. 12. 2006, s. 1-32.

¹⁰ Bližšie pozri Ú.v. ES L 158, 23. 6. 1990, s. 59-64.

Z hľadiska funkčného vymedzenia pojmu spotrebiteľ Súdny dvor Európskej únie vo veci *Johann Gruber*¹¹ v rámci posudzovania splnenia podmienok osobitnej právomoci vo veciach spotrebiteľských zmlúv podľa článkov 13 až 15 Bruselského dohovoru¹² bližšie objasnil prípad zmiešaných zmlúv, ktorých predmet plnenia je určený sčasti na podnikateľský účel a sčasti na účel, ktorý nie je súčasťou obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti dotknutej osoby. Súdny dvor Európskej únie pre takýto prípad nepriznal dotknutej osobe postavenie spotrebiteľa, s výnimkou prípadu, že podnikateľský účel by bol do takej miery okrajový, že by mal v celkovom kontexte predmetného plnenia len zanedbateľný význam. Súdny dvor Európskej únie sa pritom explicitne vyjadril, že samotná skutočnosť, že prevažuje nepodnikateľský aspekt, nie je v tomto ohľade významná.

Ďalšie objasnenie pojmu spotrebiteľ poskytol Súdny dvor Európskej únie vo veci *Shearson Lehman Hutton Inc.*¹³ Ochrana nemá byť rozšírená na osoby, pre ktoré je jej rozšírenie neospravedliteľné. Osobou, ktorej sa ochrana poskytuje, je konečný spotrebiteľ, ktorý uzatvoril zmluvu mimo účely svojej profesie či podnikania, je ňou viazaný a je priamo účastníkom súdneho konania (ako žalobca či žalovaný). Status spotrebiteľa nie je možné previesť v rámci splnomocnenia na ďalší subjekt, keďže tento subjekt nie je priamym účastníkom zmluvy, na základe ktorej sa poskytuje ochrana.

Súdny dvor Európskej únie vo veci *Francesco Benincasa*¹⁴ nepriznal postavenie spotrebiteľa ani takej osobe, ktorá, uzatvoriac zmluvu, uskutocňovala právne úkony ešte len v budúcnosti smerujúce k začatiu jej podnikateľskej činnosti. Súdny dvor Európskej únie pritom zdôraznil, že aby bolo možné určiť, či osoba má charakter spotrebiteľa, je nutné skúmať jej postavenie v konkrétnom zmluvnom vzťahu. Prihliadnuť je potrebné k povahe a cieľu zmluvy, nie k subjektívnemu postaveniu osoby.

¹¹ Bližšie pozri *Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 20. januára 2005 vo veci Johann Gruber v. Bay Wa AG*. C-464/01.

¹² Bližšie pozri *Dohovor z 27. septembra 1968 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach*.

¹³ Bližšie pozri *Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 19. januára 1993 vo veci Shearson Lehman Hutton Inc. v. TVB Treuhandgesellschaft für Vermögensverwaltung und Beteiligungen mbH*. C-89/91.

¹⁴ Bližšie pozri *Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 3. júla 1997 vo veci Francesco Benincasa v. Dentalkit Srl*. C-269/95.

Tá istá osoba môže byť považovaná za spotrebiteľa vo vzťahu k určitým transakciám a za podnikateľa zase vo vzťahu k iným transakciám.¹⁵

Vo veci *Patrice Di Pinto*¹⁶ Súdny dvor Európskej únie výrokom rozhodol tak, že podnikateľ, ktorému bola ponúknutá na uzavretie zmluva o reklame týkajúca sa predaja jeho podniku, nemá byť považovaný za spotrebiteľa podliehajúceho ochrane podľa Smernice Rady 85/577/EHS z 20. decembra 1985 na ochranu spotrebiteľa pri zmluvách uzatváraných mimo prevádzkových priestorov. Súdny dvor Európskej únie svoj rozsudok zdôvodnil tým, že úkony, ktoré sú prípravné k predaju podniku, ako je uzatvorenie zmluvy na publikovanie reklamy v periodiku, sú spojené so zárobkovou činnosťou podnikateľa; hoci také úkony môžu priviesť podnik k jeho koncu, sú riadiacimi aktmi vykonanými za účelom uspokojenia požiadaviek iných ako rodinných alebo osobných požiadaviek podnikateľa.¹⁷

Na druhej strane sa žiada v uvedených súvislostiach poukázať na rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci *Horățiu Ovidiu Costea*,¹⁸ v ktorom Súdny dvor Európskej únie priznal postavenie spotrebiteľa fyzickej osobe vykonávajúcej povolanie advokáta, ktorá uzatvorila s bankou zmluvu o úvere bez toho, aby bol v nej špecifikovaný účel tohto úveru, ak táto zmluva nie je spojená s obchodmi, podnikaním alebo povolaním daného advokáta. Za povšimnutie stojí, že skutočnosť, že pohľadávka vyplývajúca z uvedenej zmluvy je zabezpečená záložnou zmluvou uzavretou touto osobou ako zástupcom jej advokátskej kancelárie a vzťahujúcou sa na majetok určený na obchody, podnikanie alebo povolanie tejto osoby, ako je budova vo vlastníctve jej kancelárie, nie je v predmetnej súvislosti podľa výroku rozsudku Súdneho dvora Európskej únie relevantná.

Súdny dvor Európskej únie pritom, poukazujúc v iných veciach práve na predmetnú vec *Horățiu Ovidiu Costea*,¹⁹ charakterizuje podstatu posudzovania spotrebiteľa z hľadiska funkčného kritéria nasledovne: „V tejto

¹⁵ Bližšie pozri *Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 3. júla 1997 vo veci Francesco Benincasa v. Dentalkit Srl*. C-269/95, bod 16.

¹⁶ Bližšie pozri *Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo 14. marca 1991 vo veci Trestné konanie proti Patrice Di Pinto*. C-361/89.

¹⁷ Bližšie pozri tamtiež, bod 16.

¹⁸ Bližšie pozri *Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 3. septembra 2015 vo veci Horățiu Ovidiu Costea v. SC Volksbank România SA*. C-110/14.

¹⁹ Bližšie pozri *Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 3. septembra 2015 vo veci Horățiu Ovidiu Costea v. SC Volksbank România SA*. C-110/14.

súvislosti je potrebné pripomenúť, že pojem „spotrebiteľ“ v zmysle článku 2 písm. b) Smernice 93/13/EHS má objektívnu povahu (pozri rozsudok Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, bod 21). Musí sa posudzovať z hľadiska funkčného kritéria spočívajúceho v posúdení, či zmluvný vzťah v prejednávanej veci súvisí s činnosťami, ktoré nie sú obchodom, podnikaním alebo povolaním.“²⁰

Otázku priznania postavenia spotrebiteľa pri vedľajších záväzkoch posudzoval Súdny dvor Európskej únie už vo veci *Edgar Dietzinger*.²¹ Súdny dvor Európskej únie v uvedenej veci rozhodol tak, že zmluva o ručení uzatvorená fyzickou osobou, ktorá nekoná s cieľom vzťahujúcim sa na jej obchody alebo povolanie, nespadá pod ochranu priznanú spotrebiteľovi, pokiaľ ručí za dlh inej osoby zo zmluvy, ktorú takáto osoba uzatvorila v súvislosti s jej obchodom alebo povolaním.

Podľa Jarmily Lázikovej, „... z uvedeného sa zdá, že z pohľadu judikatúry Súdneho dvora bola relevantná len skutočnosť, či tovar a služby poskytnuté na základe hlavnej zmluvy slúžili na súkromnú (osobnú) spotrebu účastníkov hlavnej zmluvy. Súčasná judikatúra Súdneho dvora sa začala odkláňať od tohto trendu.“²² Jarmila Láziková ňou popisovaný odklon nachádza v uznesení Súdneho dvora Európskej únie vo veci *Dumitru Tarcău a Ileana Tarcău*.²³ V predmetnej veci pritom Súdny dvor Európskej únie rozhodol výrokom nasledovne: „Článok 1 ods. 1 a článok 2 písm. b) Smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa majú vykladať v tom zmysle, že túto smernicu možno uplatniť na zmluvu o zabezpečení záväzku nehnuteľnosťou alebo na zmluvu o ručení uzatvorenú medzi fyzickou osobou a úverovou spoločnosťou na účely zabezpečenia pohľadávok, ktoré má táto spoločnosť voči obchodnej spoločnosti v rámci zmluvy o úvere, ak táto fyzická osoba konala na účely, ktoré nepatria do jej obchodnej činnosti, a ani nesúvisia s činnosťou uvedenej obchodnej spoločnosti.“ Obdobne rozhodol Súdny dvor Európskej únie

²⁰ Bližšie pozri *Uznesenie Súdneho dvora Európskej únie z 19. novembra 2015 vo veci Dumitru Tarcău a Ileana Tarcău v. Banca Comercială Intesa Sanpaolo România SA a i. C-74/15*, bod 27.

²¹ Bližšie pozri *Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo 17. marca 1998 vo veci Bayerische Hypotheken- und Wechselbank AG v. Edgar Dietzinger. C-45/96*.

²² Bližšie pozri LAŽÍKOVÁ, J. *Riešenie spotrebiteľských sporov v práve EÚ*. 1. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018, s. 67-68. ISBN 978-80-8168-818-8.

²³ Bližšie pozri *Uznesenie Súdneho dvora Európskej únie z 19. novembra 2015 vo veci Dumitru Tarcău a Ileana Tarcău v. Banca Comercială Intesa Sanpaolo România SA a i. C-74/15*.

aj neskôr, a to vo veci *Pavel Dumitraș a Mioara Dumitraș*.²⁴ Posledné obe menované rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie sa pritom vzťahujú na výklad pojmu spotrebiteľ v rámci jednej a tej istej smernice – Smernice 93/13/EHS.

Na základe uvedeného sa tak, podľa nášho názoru, javí názor Jarmily Lázikovej ako opodstatnený. Súdny dvor Európskej únie sa skutočne v novej judikatúre značne odkláňa od svojho rozsudku vo veci *Edgar Dietzinger*,²⁵ poukazujúc práve na funkčné kritérium, hoci svoj odklon, podľa nášho názoru, jasne neidentifikuje. V absentujúcom jasnom odôvodnení odklonu môžeme pre budúcnosť vidieť určitý priestor pre Súdny dvor Európskej únie pre možný, v niektorých aspektoch špecifický prístup pri posudzovaní vedľajších záväzkov, čo, nepochybne, v súčasnosti neprispieva k predvídateľnosti práva.

Hoci z hľadiska funkčného kritéria vymedzujúceho pojem spotrebiteľ používajú sekundárne pramene práva Európskej únie pojmy ako obchod, povolanie, profesia, remeslo, podnikateľská činnosť, nazdávame sa, že nakoľko Súdny dvor Európskej únie uplatňuje najmä pojmy obchod a podnikateľská činnosť promiscue, možno ich subsumovať pod pojem podnikateľská činnosť v jeho najširšom význame. Na rozdiel od terminologicky nejednotného a mnohokrát nejednoznačného vymedzenia pojmu spotrebiteľ v sekundárnom práve Európskej únie, pokiaľ ide o osobné kritérium, judikatúra Súdneho dvora Európskej únie presadzuje jeho reštriktívny výklad a ako spotrebiteľa v smerniciach pripúšťa, podľa nášho názoru, iba fyzickú osobu.

Pri Smernici 93/13/EHS sa Súdny dvor Európskej únie vyjadril ohľadne danej otázky jednoznačne v spojených veciach *Cape Snc proti Idealservice Srl a Idealservice MN RE Sas proti OMAI Srl*²⁶ v tom zmysle, že pojem spotrebiteľ uvedený v článku 2 písm. b) Smernice 93/13/EHS označuje výlučne fyzické osoby. Súdny dvor Európskej únie sa celkom zreteľne snaží presadzovať vo svojej judikatúre pojem spotrebiteľ v už

²⁴ Bližšie pozri *Uznesenie Súdneho dvora Európskej únie zo 14. septembra 2016 vo veci Pavel Dumitraș a Mioara Dumitraș v. BRD Groupe Sociétés Générale – Sucursala Județeană Satu Mare*. C-534/15.

²⁵ Bližšie pozri *Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo 17. marca 1998 vo veci Bayerische Hypotheken- und Wechselbank AG v. Edgar Dietzinger*. C-45/96.

²⁶ Bližšie pozri *Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo 22. novembra 2001 v spojených veciach Cape Snc v. Idealservice Srl (C-541/99) a Idealservice MN RE Sas v. OMAI Srl (C-542/99)*. C-541/99 a C-542/99.

šom zmysle slova, t.j. len ako fyzickú osobu.²⁷ Napokon, k rovnakému záveru dospieva aj odborná literatúra.²⁸

Hoci, ako sme uviedli vyššie, právo Európskej únie v súčasnosti rozumie pod pojmom spotrebiteľ len fyzickú osobu, domnievame sa, že na uvedenom nič nemení ani skutočnosť, že v prípadoch minimálnej harmonizácie môže byť vo vnútroštátnom práve jednotlivých členských štátov Európskej únie priznané postavenie spotrebiteľa i právnickej osobe. Obdobne je napríklad podľa Kristiána Csacha súčasne možné vysloviť názor, že samotná Smernica 93/13/EHS nebráni členským štátom Európskej únie, aby považovali za spotrebiteľa tiež právnickú osobu, pričom mnohé z nich za spotrebiteľa právnickú osobu aj považujú.²⁹

Pojem spotrebiteľ v právnom poriadku Českej republiky a vo vybraných krajinách Európskej únie

Spotrebiteľ bol spočiatku v Českej republike legálne definovaný v § 52 ods. 3 v už zrušenom Zákone č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník v znení účinnom do účinnosti Zákona č. 155/2010 Sb. ako „... osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení zmluvy nekoná v rámci svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti“. Uvedená definícia, logicky, vyvolávala problémy vzhľadom na vymedzenie spotrebiteľa ako osoby, čo pri uplatnení gramatického výkladu nabádalo k predstave, že by mohlo ísť o fyzickú osobu, ako aj o právnickú osobu.

V súčasnosti sú vyššie uvedené nezrovnalosti vo vnútroštátnom práve Českej republiky odstránené, nakoľko Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník v znení neskorších predpisov v § 419 vymedzuje spotrebiteľa jednoznačne len ako „človeka“, teda iba ako fyzickú osobu: „Spotřebitelem je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.“

Je zaujímavé, že problematika ochrany spotrebiteľa nemala byť v Českej republike pôvodne zaradená do nového Občianskeho zákonníka,

²⁷ Bližšie pozri napríklad *Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo 17. marca 1998 vo veci Bayerische Hypotheken- und Wechselbank AG v. Edgar Dietzinger*. C-45/96, bod 18.

²⁸ Bližšie pozri napríklad KINGISEPP, M. a A. VÄRV. The Notion of Consumer in EU Consumer Acquis and the Consumer Rights Directive – a Significant Change of Paradigm?. *Juridica International* [online]. 2011, vol. 18, no. 1, s. 48 [cit. 2018-09-17]. Dostupné na: https://www.juridicainternational.eu/public/pdf/ji_2011_1_44.pdf. ISSN 1406-5509.

²⁹ Bližšie pozri CSACH, K. *Štandardné zmluvy*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 161-162. ISBN 978-80-7380-199-1.

ale, s ohľadom na svoj dynamický vývoj a potrebu častej novelizácie, mala byť upravená v osobitnom zákone.³⁰

Vo svojej judikatúre súdy Českej republiky často pracujú aj s pojmi „spotrebiteľ“ a „priemerný spotrebiteľ“. Napríklad Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 23Cdo/784/2010, zo dňa 27. januára 2011, rešpektuje hľadisko priemerného spotrebiteľa v nasledovnom znení: *„Hľadisko priemerného spotrebiteľa bere v úvahu spotrebiteľa, ktorý má dostatok informácií a je v rozumné miere pozorný a opatrný, s ohľadom na sociálne, kultúrne a jazykové faktory (jak je vykládáno Evropským súdním dvorem)“*. K detailnejšiemu vymedzeniu spotrebiteľa došlo napríklad v Rozsudku Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 33Cdo/1201/2012, zo dňa 20. júna 2013, a to v súvislosti so zmluvou o spotrebiteľskom úvere: *„Nezbytnosť ochrany spotrebiteľa je dána jeho nerovným postavením vo vzťahu spotrebiteľ – dodávateľ (obchodník profesionál), vyplývajúcim z nerovnováhy vyjednávací sily (shora zmínené jednání charakterizované sloganem přijmi nebo nech být), nerovnomernosti znalostí (u profesionála větší zkušenost s prodejem nabízeného výrobku, produktu či služeb, doprovázená zpravidla i lepší znalostí práva) a z ekonomické neúměrnosti zdrojů (ve věcech spotřebitelského úvěru je to spotřebitel, jenž pro nedostatek finančních prostředků žádá o úvěr u věřitele, který má uvěrování v předmětu podnikání). Systém ochrany zavedený Směrnici 93/13 vychází z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli z hlediska jak vyjednávací sily, tak úrovně informovanosti, což ho vede k tomu, že přistoupí k podmínkám předem vyhotoveným prodávajícím nebo poskytovatelem, aniž může ovlivnit jejich obsah (ESD, C-240/98 až C-244/98, ve věci Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, Recueil, bod 25, a ESD, C-168/05, Mostaza Claro, bod 25).“* V Náleze Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. I. ÚS/1930/11, zo dňa 10. januára 2012, v súvislosti so zmluvou o spotrebiteľskom úvere Ústavný súd Českej republiky konštatoval, že východiskom spotrebiteľskej ochrany je názor, podľa ktorého sa spotrebiteľ ocitá vo fakticky nerovnom postavení s profesionálnym dodávateľom, a to s ohľadom na okolnosti, za ktorých dochádza ku kontraktácii, väčšiu profesionálnu skúsenosť predávajúceho, lepšiu znalosť práva a lepšiu dostupnosť právnych služieb, a napokon i jeho možnosť stanovovať zmluvné podmienky jednostranne, prostredníctvom formulárových zmlúv.

³⁰ Bližšie pozri VEČEŘA, J. *Ochrana spotřebitele v České republice a Evropské unii*. 1. vyd. Praha: Leges, 2013, s. 211. ISBN 978-80-87576-34-2.

Z hľadiska členských štátov Európskej únie možno zjednodušene sumarizovať, že väčšina členských štátov Európskej únie pod pojmom spotrebiteľ rozumie výlučne fyzickú osobu, pričom takmer alebo vôbec neprekračujú minimálnu harmonizáciu danú Smernicou 93/13/EHS (napríklad, ako už bolo spomenuté, Slovenská republika alebo Česká republika), iné za spotrebiteľa síce tiež považujú fyzickú osobu, no prekračujú minimálnu harmonizáciu danú Smernicou 93/13/EHS a za spotrebiteľa považujú i fyzickú osobu – podnikateľa aj vtedy, keď v súvislosti s podnikaním uskutočňuje výnimočný právny úkon (napríklad Litva³¹ či Poľsko³²). V súčasnosti skôr výnimku tvoria členské štáty Európskej únie, ktoré pod pojmom spotrebiteľ rozumejú, hoci aspoň v obmedzených prípadoch, dokonca aj právnickú osobu (napríklad z Európskej únie odchádzajúca Veľká Británia).³³

Vývoj pojmu spotrebiteľ v právnom poriadku Slovenskej republiky

Pojem spotrebiteľ zaviedol do vnútroštátneho právneho poriadku Slovenskej republiky ku dnešnému dňu už zrušený Zákon č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa v znení neskorších predpisov.³⁴ V súčasnosti je daný pojem v našom vnútroštátnom práve vymedzený, okrem iného, v § 52 ods. 4 Občianskeho zákonníka, § 2 písm. a) Zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon č. 250/2007 Z.z.“), § 2 písm. d) Zákona č. 266/2005 Z.z. o ochrane spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon č. 266/2005 Z.z.“) a § 2 písm. a) Zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a dopl-

³¹ Bližšie pozri článok 6228 ods. 2 Občianskeho zákonníka Litovskej republiky (*Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Civilinis kodeksas*) v znení neskorších predpisov.

³² Bližšie pozri napríklad článok (Art.) 22 Zákona č. 1964/16/93 Dz. U. *Kodeks cywilny w znení neskorších predpisov* (voľný preklad z poľštiny – Občiansky zákonník), ktorý dané ustanovenie negatívne vymedzuje slovami „bezprostredne nesúvisí s činnosťou podnikania alebo povolania“ (voľný preklad z poľštiny).

³³ Bližšie pozri napríklad *Rozsudok Najvyššieho odvolacieho súdu pre Anglicko a Wales (Civilná divízia) z 21. decembra 1987 vo veci R&B Customs Brokers Company Ltd. v. United Dominions Trust Ltd.* EWCA Civ 3.

³⁴ Bližšie pozri FEKETE, I. *Občiansky zákonník: Veľký komentár: Všeobecná časť: § 1 – § 122: I. zväzok. 2. aktualiz. a rozšir. vyd.* Bratislava: Eurokódex, 2014, s. 592. ISBN 978-80-8155-039-3.

není niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon č. 129/2010 Z.z.“).

Všeobecná definícia pojmu spotrebiteľ je vo vnútroštátnom právnom poriadku Slovenskej republiky obsiahnutá v právnej norme § 52 ods. 4 Občianskeho zákonníka: „*Spotrebiteľ je fyzická osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti alebo inej podnikateľskej činnosti.*“

Občiansky zákonník tak definuje vo vnútroštátnom právnom poriadku Slovenskej republiky pojem spotrebiteľ z hľadiska osobného kritéria výlučne len ako fyzickú osobu, bez ohľadu na skutočnosť, či je alebo nie je takáto osoba podnikateľom. V rámci požiadavky minimálnej harmonizácie vyplývajúcej z článku 8 Smernice 93/13/EHS teda Slovenská republika minimálnu harmonizáciu, pokiaľ ide o osobné kritérium, pri jej transpozícii neprekročila. Nebolo tomu tak vždy, nakoľko uvedená definícia pojmu spotrebiteľ bola zúžená iba na fyzickú osobu až novelou Občianskeho zákonníka, a to Zákonom č. 379/2008 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.

Občiansky zákonník definuje vo vnútroštátnom právnom poriadku Slovenskej republiky pojem spotrebiteľ z hľadiska funkčného kritéria slovami: „... ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti alebo inej podnikateľskej činnosti“. Z hľadiska funkčného kritéria nie je síce definícia pojmu spotrebiteľ v Občianskom zákonníku terminologicky identická s definíciou pojmu spotrebiteľ obsiahnutou v Smernici 93/13/EHS, nemožno však z nej badať, že by mala ísť nad rámec požiadavky minimálnej harmonizácie vyplývajúcej z článku 8 Smernice 93/13/EHS. Preto, nakoľko pojmy používané v práve Európskej únie majú svoj samostatný význam a obsah, nemožno terminologickú nejednotnosť, podľa nášho názoru, v danom prípade vysvetľovať ako snahu zákonodarcu odchyliť sa od významu pojmu spotrebiteľ obsiahnutého v Smernici 93/13/EHS. Napokon, Súdny dvor Európskej únie vo veci *Pfeiffer*³⁵ objasnil, že vnútroštátny súd musí vychádzať z právnej domnienky, že ak členský štát Európskej únie využil

³⁵ Bližšie pozri *Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 5. októbra 2004 v spojených veciach Bernhard Pfeiffer (C-397/01), Wilhelm Roith (C-398/01), Albert Süß (C-399/01), Michael Winter (C-400/01), Klaus Nestvogel (C-401/01), Roswitha Zeller (C-402/01) a Matthias Döbele (C-403/01) v. Deutsches Rotes Kreuz, Kreisverband Waldshut eV*. C-397/01 až C-403/01.

možnosť voľnej úvahy, mal v úmysle v celom rozsahu splniť si povinnosti vyplývajúce z predmetnej smernice. Domnievame sa preto, že z hľadiska funkčného kritéria pojem spotrebiteľ vymedzený v § 52 ods. 4 Občianskeho zákonníka zodpovedá funkčnému kritériu pojmu spotrebiteľ vyplývajúcemu z článku 2 písm. b) Smernice 93/13/EHS, ktorého obsah sme objasnili v predchádzajúcej časti.

Definíciu pojmu spotrebiteľ obsiahnutú v § 2 písm. a) Zákona č. 250/2007 Z.z. v znení „*Spotrebiteľom je fyzická osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej podnikateľskej činnosti, zamestnania alebo povolania*“ považujeme za druhú najvýznamnejšiu definíciu pojmu spotrebiteľ v našom vnútroštátnom právnom poriadku. Druhé miesto jej pripisujeme z dôvodu, že hoci pojem spotrebiteľ upravuje široko, uvedená definícia je samotným Zákonom č. 250/2007 Z.z. limitovaná len „*na účely*“ Zákona č. 250/2007 Z.z., ktorý obsahuje prevažne právne normy správneho práva. Podľa nášho názoru tak možno predmetnú definíciu pojmu spotrebiteľ použiť len pre účely Zákona č. 250/2007 Z.z. a pre účely takých iných právnych predpisov vnútroštátneho práva Slovenskej republiky, ktoré výslovne odkazujú na takúto definíciu pojmu spotrebiteľ.³⁶ Navyše, táto definícia nepriamo odkazuje na definíciu pojmu spotrebiteľ uvedenú v § 52 ods. 4 Občianskeho zákonníka.

Obdobne sú len pre účely konkrétneho zákona obmedzené napríklad aj nižšie uvedené definície pojmu spotrebiteľ.

Podľa § 2 písm. a) Zákona č. 250/2007 Z.z., „*Na účely tohto zákona sa rozumie [...] spotrebiteľom fyzická osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej podnikateľskej činnosti, zamestnania alebo povolania*“.

Podľa § 2 písm. d) Zákona č. 266/2005 Z.z., „*Na účely tohto zákona sa rozumie [...] spotrebiteľom fyzická osoba, ktorej sa výlučne na osobnú spotrebu poskytujú finančné služby na základe zmluvy na diaľku a ktorá pri jej uzatváraní a plnení nekoná v rámci svojho zamestnania, povolania alebo podnikania*“.

³⁶ Bližšie pozri napríklad Zákon č. 102/2014 Z.z. o ochrane spotrebiteľa pri predaji tovaru alebo poskytovaní služieb na základe zmluvy uzavretej na diaľku alebo zmluvy uzavretej mimo prevádzkových priestorov predávajúceho a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ďalej Zákon č. 161/2011 Z.z. o ochrane spotrebiteľa pri poskytovaní niektorých služieb cestovného ruchu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a iné.

Podľa § 2 písm. a) Zákona č. 129/2010 Z.z., „*Na účely tohto zákona sa rozumie [...] spotrebiteľom fyzická osoba, ktorá nekoná v rámci predmetu svojho podnikania alebo povolania*“.

V odbornej domácej i zahraničnej literatúre, ako aj početných rozhodnutiach vnútroštátnych súdov Slovenskej republiky existuje veľké množstvo definícií pojmu spotrebiteľ, ktoré sa však od seba vzájomne odlišujú. V slovenskej odbornej literatúre prevláda názor, že rozhodujúcim kritériom pre definíciu spotrebiteľa je účel, za ktorým sa (spotrebiteľská) zmluva dojednáva, pričom sa viac, či menej prikláňa k definícii pojmu spotrebiteľ podľa práva Európskej únie.³⁷

Podľa Imricha Feketeho, „*Pojem „spotrebiteľ“ Občiansky zákonník vymedzuje spôsobom a contrario (t.j. negatívnym vymedzením). Spotrebiteľom je podľa § 52 ods. 4 Občianskeho zákonníka fyzická osoba, ktorá pri uzavieraní a plnení zmluvy nekoná v rámci svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti. Táto definícia má oporu v článku 2 Smernice 85/577/EHS [...] Podľa Smernice 93/13/EHS [...] je spotrebiteľom osoba, ktorá nekoná ako podnikateľ.*“³⁸

Podľa Milana Budjača, „*Poznatzky z aplikačnej praxe vyžadujú v súvislosti s fyzickou osobou ako spotrebiteľom venovať osobitnú pozornosť aj fyzickej osobe – podnikateľovi, ktorá je rovnako subsumovaná v pojme spotrebiteľ, a teda nepochybne jej prislúcha štatút spotrebiteľa, ak v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou zakladajúcou spotrebiteľský záväzok súčasne nekoná v rámci predmetu obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti.*“³⁹ Milan Budjač tiež výstižne vyzdvihuje slovné spojenie „*pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy*“, obsiahnuté v legálnej definícii pojmu spotrebiteľ v § 52 ods. 4 Občianskeho zákonníka, keď pod dané pojmy podriaďuje pomerne široko i všetky štádiá predzmluvných rokovaní vedúce k uzavretiu spotrebiteľskej zmluvy.⁴⁰

³⁷ Bližšie pozri napríklad aj FEKETE, I. *Občiansky zákonník: Veľký komentár: Všeobecná časť: § 1 – § 122: I. zväzok*. 2. aktualiz. a rozšír. vyd. Bratislava: Eurokódex, 2014, s. 592. ISBN 978-80-8155-039-3.

³⁸ Bližšie pozri FEKETE, I. *Občiansky zákonník: Veľký komentár: Všeobecná časť: § 1 – § 122: I. zväzok*. 2. aktualiz. a rozšír. vyd. Bratislava: Eurokódex, 2014, s. 592. ISBN 978-80-8155-039-3.

³⁹ Bližšie pozri ŠTEVČEK, M., A. DULAK, J. BAJÁNKOVÁ, M. FEČÍK, F. SEDLAČKO, M. TOMAŠOVIČ, et al. *Občiansky zákonník I: § 1 – 450: Komentár*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 472. ISBN 978-80-7400-597-8.

⁴⁰ Bližšie pozri ŠTEVČEK, M., A. DULAK, J. BAJÁNKOVÁ, M. FEČÍK, F. SEDLAČKO, M. TOMAŠOVIČ, et al. *Občiansky zákonník I: § 1 – 450: Komentár*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 472. ISBN 978-80-7400-597-8.

Kristián Csach si v súvislosti s definíciou pojmu spotrebiteľ všima rozdiel medzi „*súvislosťou s podnikateľskou činnosťou*“ podľa § 261 Zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“) a „*konaním v rámci predmetu podnikateľskej činnosti*“ podľa § 52 ods. 4 Občianskeho zákonníka. Takéto rôzne jazykové vyjadrenia ho vedú až k záveru, že ako spotrebiteľ bude v zmysle slovenského práva chránený aj taký podnikateľ, ktorý uskutočňuje atypickú transakciu mimo jeho oprávneného alebo neoprávneného podnikania.⁴¹ S uvedeným názorom sa však, podľa našej mienky, nemožno celkom stotožniť. Je pravdou, že rozdielne jazykové vyjadrenia pri doslovnom výklade naznačujú, že by spotrebiteľom za určitých okolností mohol byť tiež každý podnikateľ, ktorý uzatvorí relatívny obchod, ak takýto relatívny obchod nie je priamo radený v rámci jeho predmetu podnikania, ale s ním len súvisí. Na druhej strane sa však žiada pripomenúť, že z hľadiska historického a teleologického výkladu v súčasnosti účinného znenia § 52 ods. 4 Občianskeho zákonníka, podľa nášho názoru, nie je dôvod sa domnievať, že by v ňom obsiahnutá definícia pojmu spotrebiteľ mala ísť nad rámec minimálnej harmonizácie vyplývajúcej zo Smernice 93/13/EHS. Súdny dvor Európskej únie pritom pri výklade článku 2 písm. b) Smernice 93/13/EHS opakovane používa výraz „*nesúvisieť*“ práve v spojení s termínom „*s podnikateľskou činnosťou*“.⁴²

Záver

Na základe všetkých vyššie uvedených skutočností sa prikláňame k názoru, že pokiaľ ide o pojem spotrebiteľ, tak, ako je, hoci nejednotne, vymedzený vo vnútroštátnom právnom poriadku Slovenskej republiky, je identický s pojmom spotrebiteľ tak, ako je vymedzený v práve Európskej únie.

Na uvedenom prístupe, teda minimálnej harmonizácii, by, podľa nášho názoru, v základe nič nemali meniť ani prebiehajúce rekodifikačné práce v rámci prvej etapy rekodifikácie Občianskeho zákonníka, ktorých výstupom v súčasnosti je už Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov a niektoré ďalšie zákony (ďalej len „Návrh zmeny Občianskeho zá-

⁴¹ Bližšie pozri CSACH, K. *Štandardné zmluvy*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 171-174. ISBN 978-80-7380-199-1.

⁴² Bližšie pozri napríklad už vyššie spomínané *Uznesenie Súdneho dvora Európskej únie z 19. novembra 2015 vo veci Dumitru Tarcău a Ileana Tarcău v. Banca Comercială Intesa Sanpaolo România SA a i. C-74/15*.

konníka“). Návrh zmeny Občianskeho zákonníka, v podobe, v akej bol v roku 2018 predložený Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky na neformálne verejné pripomienkové konanie, navrhuje definovať pojem spotrebiteľ v § 99e ods. 1 Občianskeho zákonníka nasledovne: „Spotrebiteľ je osoba, ktorá pri uzavretí spotrebiteľskej zmluvy konala s cieľom nevzťahujúcim sa k jej podnikaniu.“⁴³

Dôvodová správa k Návrhu zmeny Občianskeho zákonníka pri návrhu znenia § 99e Občianskeho zákonníka uvádza len, že „Doterajšia úprava sa precizuje tak, aby zodpovedala európskej legislatíve. Diferenčným znakom, či ide o spotrebiteľa, respektíve dodávateľa je cieľ vzťahujúci sa na podnikanie. Nepreberá sa doterajší odkaz na vykonávanie „obchodov“, pretože táto činnosť spadá pod pojem podnikanie. Rovnako sa nepreberá ani znenie európskej legislatívy odkazujúce na profesijnú činnosť, pretože takáto činnosť zahŕňa výkon slobodných povolání, a ako taká preto spadá pod podnikanie v zmysle § 2 Obchodného zákonníka.“⁴⁴

Uvedený prístup Komisie pre rekodifikáciu súkromného práva možno v určitých aspektoch vnímať pozitívne, najmä z dôvodu legislatívno-technického spresnenia predmetnej definície. V prvom rade, správne kladie do popredia funkčné vymedzenie pojmu spotrebiteľ, ktoré je podľa judikatúry Súdneho dvora Európskej únie rozhodným kritériom. V druhom rade, návrh rešpektuje autonómny výklad pojmov používaných v Smernici 93/13/EHS a upúšťa od uplatňovania promiscue používaných pojmov obchod a podnikateľská činnosť. Po tretie, keďže pojmy obchody, podnikateľská činnosť a výkon povolania v ich autonómnom význame im prisúdenom podľa Súdneho dvora Európskej únie možno subsumovať pod pojem podnikanie v najširšom zmysle slova, návrh počí-

⁴³ Bližšie pozri bod 6 *Vládneho návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov a niektoré ďalšie zákony* [online]. 2018. 225 s. [cit. 2018-12-03]. Dostupné na: [http://www.justice.gov.sk/SiteAssets/Lists/Aktuality/NewForm/N%C3%A1vrh%20z%C3%A1kona%20\(Z%C3%A1v%C3%A4zkov%C3%A9%20pr%C3%A1vo\)_Ob%C4%8Di%C3%A1nny%20z%C3%A1kon%ADk.docx](http://www.justice.gov.sk/SiteAssets/Lists/Aktuality/NewForm/N%C3%A1vrh%20z%C3%A1kona%20(Z%C3%A1v%C3%A4zkov%C3%A9%20pr%C3%A1vo)_Ob%C4%8Di%C3%A1nny%20z%C3%A1kon%ADk.docx) (tzv. Nový Občiansky zákonník predložený Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky na neformálne verejné pripomienkové konanie).

⁴⁴ Bližšie pozri *Dôvodovú správu k Vládnu návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov a niektoré ďalšie zákony* [online]. 2018. 194 s. [cit. 2018-12-03]. Dostupné na: [http://www.justice.gov.sk/SiteAssets/Lists/Aktuality/NewForm/D%C3%B4vodov%C3%A1%20spr%C3%A1va%20\(Z%C3%A1v%C3%A4zkov%C3%A9%20pr%C3%A1vo\)_Ob%C4%8Di%C3%A1nny%20z%C3%A1kon%ADk.docx](http://www.justice.gov.sk/SiteAssets/Lists/Aktuality/NewForm/D%C3%B4vodov%C3%A1%20spr%C3%A1va%20(Z%C3%A1v%C3%A4zkov%C3%A9%20pr%C3%A1vo)_Ob%C4%8Di%C3%A1nny%20z%C3%A1kon%ADk.docx) (tzv. Dôvodová správa k Novému Občianskemu zákonníku predložená Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky na neformálne verejné pripomienkové konanie).

ta už iba s pojmom podnikanie. V tomto prípade však stojí za zmienku otázka, či samotný pojem podnikanie je naozaj dostatočne široký na to, aby bol súladný so Smernicou 93/13/EHS tak, ako bol objasnený aj vo veci *BKK Mobil Oil Körperschaft des öffentlichen Rechts*.⁴⁵ Po štvrté, hoci to Dôvodová správa k Návrhu zmeny Občianskeho zákonníka opomína spomenúť, návrh redefinujúci pojem spotrebiteľ správne upúšťa od používania termínu „pri plnení“ spotrebiteľskej zmluvy a za okamih rozhodný pre zistenie, či je osoba spotrebiteľom, ostáva iba okamih uzavretia spotrebiteľskej zmluvy. Po piate, vnímame pozitívne, že predmetná definícia upustila od používania výrazu „nekoná v rámci predmetu svojej...“, ale osvojila si znenie Smernice 93/13/EHS vo vyjadrení „koná s cieľom nevzťahujúcim sa...“.

Ako negatívum prístupu Komisie pre rekodifikáciu súkromného práva pri vymedzení pojmu spotrebiteľ, naopak, badáme v navrhovanom vymedzení pojmu spotrebiteľ jeho vymedzenie prostredníctvom osobného kritéria „osoba“. Je otázne, ako by sa rozhodovacia prax súdov Slovenskej republiky vysporiadala s takouto definíciou, teda, či by napokon za spotrebiteľa považovala aj právnickú osobu. Nazdávame sa však, že i v takomto prípade by sa mal uprednostniť eurokonformný výklad smerujúci k minimálnej harmonizácii a za spotrebiteľa by sa naďalej mala považovať iba fyzická osoba. Domnievame sa, že takýto prístup by v prípade, ak by v legislatívnom procese nedošlo k náprave, viedol k zásadnej právnej neistote všetkých právnických osôb ohľadom obsahu ich zmluvných vzťahov.

Zoznam bibliografických odkazov

- CSACH, K. *Štandardné zmluvy*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 331 s. ISBN 978-80-7380-199-1.
- FEKETE, I. *Občiansky zákonník: Veľký komentár: Všeobecná časť: § 1 – § 122: I. zväzok*. 2. aktualiz. a rozšír. vyd. Bratislava: Eurokódex, 2014. 816 s. ISBN 978-80-8155-039-3.
- KINGISEPP, M. a A. VÄRV. The Notion of Consumer in EU Consumer Acquis and the Consumer Rights Directive – a Significant Change of Paradigm?. *Juridica International* [online]. 2011, vol. 18, no. 1, s. 44-

⁴⁵ Bližšie pozri *Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 3. októbra 2013 vo veci BKK Mobil Oil Körperschaft des öffentlichen Rechts v. Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs eV*. C-59/12.

53 [cit. 2018-09-17]. Dostupné na: https://www.juridicainternational.eu/public/pdf/ji_2011_1_44.pdf. ISSN 1406-5509.

LAZÍKOVÁ, J. *Riešenie spotrebiteľských sporov v práve EÚ*. 1. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018. 302 s. ISBN 978-80-8168-818-8.

ONDŘEJ, J. et al. *Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele: Ekonomické, právní a sociální aspekty*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. 381 s. ISBN 978-80-7400-446-9.

ŠTEVČEK, M., A. DULAK, J. BAJÁNKOVÁ, M. FEČÍK, F. SEDLAČKO, M. TOMAŠOVIČ, et al. *Občiansky zákonník I: § 1 – 450: Komentár*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 1616 s. ISBN 978-80-7400-597-8.

VEČEŘA, J. *Ochrana spotřebitele v České republice a Evropské unii*. 1. vyd. Praha: Leges, 2013. 268 s. ISBN 978-80-87576-34-2.

WILLETT, Ch. *Fairness in Consumer Contracts: The Case of Unfair Terms*. 1st ed. Aldershot: Ashgate, 2007. 476 s. ISBN 978-1-84014-492-5.

JUDr. Ing. Karin Raková, MBA.

Fakulta práva
Paneurópska vysoká škola
Tomášikova 150/20
821 02 Bratislava
Slovenská republika
karinrakova@gmail.com